

glasilo podjetja
labod tovarne oblačil
novo mesto

10-11

letu XVII
23. september 1991
številka 9

V krizi se potrjujemo

Ob zaključevanju je seveda najprimernejši čas, da pogledamo, kako je kaj v naši prodaji. Ob vse glasnejšem ugotavljanju, da je jugoslovanski trg sesut in bojazni, kako bo naprej, pa vendarle veje iz tega dela Laboda še nekaj optimizma, ki pa ga vodi prodaja, **Božo Verstovšek**, gradi na rezultatih. »Včasih je bilo sramotno povedati, da delamo v Labodu. Danes lahko to s ponosom rečemo. Od takrat pa do danes je bilo vloženega ogromno truda, znanja in dela v gradnjo Laboda, v naše izdelke, v naše tržišče, kar je dobesedno mukotrpen posel. Toda danes smo firma, ki ima za seboj stabilne kupce, zahtevno tržišče in zaupanje tega...« razmišlja Božo Verstovšek.

Predno gremo k samemu zaključevanju, pa pogled na trenutno prodajo. Selekcija kupcev daje rezultate. Zanimanje za našo jesensko kolekcijo, ki je zares dobra, je sicer veliko, toda prodajamo zanesljivim kupcem, ki ne le kupujejo, ampak tudi plačujejo. Zato tudi srbsko tržišče, ki je »lačno« naših izdelkov, ne pride v poštev za nove pošiljke. Kajti mnoge ponujene oblike plačevanj, so na tem področju načelno sicer sprejete, v praksi pa se nobena od teh ne izvaja, pa čeprav bi šlo lahko tudi za kompenzacijo. Več uspeha so imeli dogovori v Sarajevu, kjer je obljuba o plačilu bližja realizaciji. Gotovo pa bodo ta razmerja tržišča aktualna še nekaj časa. Tako tokrat ni našega zaključevanja v Beogradu, zaradi znanih vojnih razmer pa to tudi še ni steklo v Banja Luki in Splitu. Za ostali del hrvaškega in za slovensko tržišče pa zaključevanje kaže, da ostajajo določeni stabilni kupci zvesti Labodu. Računati pa je treba, da bo od zaključenih količin treba odšteti še okoli 30%, ker so pač trenutne razmere take, da je negotovost še v zraku in da je likvidnost (torej pogoj pri selekciji kupcev) še zelo slaba. Tako ostaja za pokritje naših proizvodnih kapacitet tokrat manjše število izdelkov. Gotovo bo razliko možno pokrivati s promptnimi ponudbami, kar so nakazali tudi že naši boljši kupci. Ti namreč ob močno zožanem tržišču iščejo **ekskluzivnost**, kar

pomeni le minimalno število posameznih izdelkov. Za našo proizvodnjo pomeni to ogromno dodatnega truda in izziv s katerim pa se bomo vendarle morali srečati. Zato ostaja naloga stalnih dopolnitev vse bolj nosilna — tako v dobro trgovin kot seveda tudi nas, če želimo to zahtevno tržišče zadržati. Ob dejstvu, da je kolekcija, ki jo tokrat zaključujemo nastajala v zares izrednih, vojnih razmerah, jo je treba še dodatno pohvaliti. Je dobra, modna in na nivoju našega imena. Priznati pa je treba, da je bilo v času, ko smo trepetali za osnovno človeško življenje, težko ustvarjati modo, lahkotnost, eleganco. Toda, v veliki meri nam je to uspelo.

Za osvajanje tržišča oziroma neposrednih kupcev, pa smo letošnjo jesen pripravili novost — **prodajne kataloge**, v katerih predstavljamo naše programe. V delo katalogov je vloženega precej truda in v prodaji upajo, da ne zaman. Izkušnje namreč kažejo, da je vrzel med dostavo izdelkov v trgovino in kupcem še vedno precejšnja in tako je treba z direktnim pospeševanjem krepiti tudi ta del verige. Katalogi seznanjajo kupce z našo celovito ponudbo, opremljeni so z barvnimi fotografijami in oznakami posameznih izdelkov. Gotovo pomenijo novost, saj je Labod prvi med domačimi proizvajalci, ki je začel s to obliko pospeševanja prodaje. Če se bo akcija izkazala kot pozitivna, bomo z njo nadaljevali in jo celo nadgrajevali s pripravami video kaset ter širjenjem ostalega propagandnega materiala, ki bo neposredno v trgovinah opozarjal na Labodove izdelke.

Iz prodaje torej veje optimizem in določen ponos, ki ima osnovo. Gotovo je tudi sleherna delavka Laboda vtkala v to svoj delež. Kajti kvaliteta, kakršno ponujamo, spoštovanje rokov, zahtevnost naših izdelkov, vse to se pretaka skozi naše proizvodnje, ki že dolgo niso več samo to, kar so nekoč bile. So pisana paleta vsemogočih izdelkov, kjer se menjajo operacije, tkanine, pristopi takorekoč dnevno. Nič manj pestrosti in s tem težav se jim v bodoče ne obeta. Toda tako delo je naša usoda.

V današnji številki

- Tokrat je številka obsežnejša. Čeprav malo pozno — glede na javno razpravo, ki gre že h koncu — objavljamo novosti, ki jih prinaša podjetniška pogodba. Ker gre za vsebine trajnejšega pomena, ostaja torej tudi ta prispevek še naprej aktualenK
- Kako vidi svojo prihodnost Delta, s kakšnimi socialnimi vprašanji se srečujejo v Tip-topu, Kaj je novega v Temenici...
- V rubriki Po sledih — razkrivamo pota specialnega stroja za vživavanje rakavov
- Predstavljamo vam dva športnika iz labodovih logov — kolesarja in odbojkarja
- Kaj ponujajo svetovni sejmi mode za naslednjo pomladno-poletno sezono in kako smo te smernice zajeli mi v našo kolekcijo
- Pa še marsikaj

Delta:

Kako naprej

Za nami je poletje, za nami so dopustniški dnevi, ki so bili letos vse prej kot brezskrbni.

S kolektivnim dopustom smo v tovarni Delta pričeli 12. julija. Pred tem smo seveda želeli in morali zaključiti vse delovne naloge, vezane na sezonske pogodbe s tujimi partnerji in domačim trgom. Vojne razmere od 26. junija dalje so nam normalno delo in nemošten potek proizvodnje zelo otežkočile. Kljub temu smo do kolektivnega dopusta uspeli obveznosti do tujih partnerjev in domačega trga izpolniti. Držali smo se dobavnih rokov, vendar količina in kvaliteta opravljenega dela ni bila v mejah, ki ga v normalnih pogojih dosegamo, posebej pa ne taka, kot ga tujci od nas pričakujejo in zahtevajo. Odraž tega so po dopustih prejete reklamacije na račun kvalitete.

V juliju smo bili kar za 35% izpod planirane produktivnosti. Zavedati se moramo, da bomo v prihodnjih mesecih ta izpad morali ne le nadoknaditi, temveč bistveno izboljšati kvaliteto dela, povečati fizični obseg proizvodnje in se obnašati kar najbolj odgovorno in poslovno, če si želimo zagotoviti delo tudi v prihodnje.

Že doslej smo veliko, kar 70% delali za tuje partnerje. Zaradi oteženega plasmana naših izdelkov na domačem trgu pa se bo delež proizvodnje za izvoz zanesljivo še povečal.

Iz dosedanjih izkušenj vemo, kaj pomeni proizvajati za

zahtevna zahodnoevropska tržišča, kjer je konkurenca z odpiranjem vzhodnoevropskih držav (Poljska, Češkoslovaška, Madžarska) vedno ostrejša.

Že dolgo vrsto let sodelujemo s tujimi partnerji — firmo Elmior iz Nizozemske, firmama Glaser in Sommermann iz Nemčije ter še z nekaterimi drugimi. S temi partnerji bi si želeli obseg sodelovanja še povečati. To bo mogoče samo ob zagotovitvi vrhunske in konstantne kvalitete dela, spoštovanju delovnih rokov in ostalih zahtev kupcev.

Vsi zaposleni v tovarni Delta se moramo zavedati, da nam bodo le maksimalen trud, prizadevanje vsakega posameznika na svojem delovnem mestu in s tem rezultati vseh skupaj zagotovili obstoj in razvoj tudi v prihodnje. Prepričan sem, da imamo dovolj dobrega in sposobnega strokovnega kadra ter dovolj pridnih delavk, da bomo v teh prizadevanjih uspeli in premostili vse težave, ki spremljajo nas in vse slovensko gospodarstvo v sedanjih kriznih časih. Naš boljši jutri je odvisen samo od nas samih.

Imejmo zaupanje vsak vase in drug v drugega, izkoristimo vse znanje in sposobnosti in vsako preživeto minuto v tovarni čim bolj ustvarjalno! Na tak način nam rezultati zanesljivo ne bodo izostali.

**Franč Kranjc —
direktor tovarne Delta**

Ko je tovornjak raztovorjen ali pa naložen z lepimi bluzami iz Libne, se oddahne tudi vodja skladišča v tej naši tovarni, Jožica Dušanič.

Razmišljanje o stroki

Labod je konfekcijska tovarna, torej je naša usoda v rokah naše — konfekcijske stroke. Prav na ne dovolj skrben odnos do stroke pa gredo očitki v tem sestavku.

Gre za precejšnje nezadovoljstvo med modelarji, predvsem iz programa vrhnjih oblačil, ki svoje delo jemljejo resno, o čemer končno priča tudi edina inovacija, vredna tega imena v Labodu (kar je ob rojstvu te dejal koordinator razvoja pri nas, dipl. ing. Vladimir Škrinjar). Avtor **Janez Marolt** je v sodelovanju s svojimi najbližjimi prišel do zanimive in kvalitetne rešitve povečevanja krojev za ženske jakne, ki je enostavna in ki omogoča, da tudi večje številke obdrže osnovno linijo in obliko. Kot vemo, je bilo našim jaknam očitano, da rame pri večjih številkah »padajo« in da model ni več enak kot pri vzorčni, oz. manjših številkah. Inovacija se je kar takoj vsidrala in kot pravi vodja

procesnega računalnika, Irena Opalk, delajo po tem sistemu vse kroje za zgornje dele programa vrhnjih oblačil, torej posamezne jakne, kostime, lažje komplete... Izdelki so tako pri večjih številkah lepi, torej je končni videz teh lepši, kupci so zadovoljnejši in vse to seveda vpliva na primerno prodajo. Toda, dokler je bil model deformiran, je motil, s popravkom, ki ga je omogočila omenjena inovacija, pa je lep in zdi se, kot da je od tu dalje vse samo po sebi umevno. Skratka, premalo cenimo vložen trud, znanje, iskanja, ter resen odnos tako Janeza Marolta kot njegovih sodelavcev, ki vedno znova iščejo boljše rešitve, boljše rezultate.

Od stroke smo odvisni, prav ljubljanski del strokovnih služb pa meni, da je temu posvečena premajhna pozornost. Ne le za njih same, ki so vsi »pravi mački« pri modeliranju in konstruiranju modelov, gre tudi za to, da bi svoje bogato znanje lahko prenašali na mlajše. Pomlajevanje tega dela strokovnih služb pa je bilo v drugem planu.

Znanje, na primer konstrukcije moške obleke, ki jo delamo le še v oddelku po meri, pa počasi hlapi, saj jo obvlada le še en sam modelar, **Mirič**.

Modelarji menijo, da bi morali bolj skrbeti tudi za razvoj njihovega oddelka, za širjenje znanja,

Iz vroče proizvodnje na mrzlo pijačo — v Delti.

za pretok izkušenj, ki prav v tem delu veliko pomenijo. Zato tudi očitek nagrajevanju, ki izkušenj ne upošteva dovolj. Izenačiti v plači mladega človeka z nekom, ki si je skozi delo, predvsem pa ustvarjalno delo pridobil dragoceno znanje, ni pošteno. Res, da je ta delež znanja, pridobljenega z izkušnjami vključen v dodatek na leta službe, vprašljivo pa je, če je primerna višina tega, vsaj skozi naravo dela modelarjev, pa tudi mnogih poklicev v naši stroki, pravi **direktor tehničnega sektorja**, ki šele z izkušnjami dobe potrebno znanje, saj za mnoge primere velja (tehnolog, mehanik specialist, pa tudi brigadirje itd.), da jih šola še »ne naredi«.

Direktor tehničnega sektorja se zaveda, da je v njihovih rokah pogosto usoda modela, kolekcije, torej naša usoda, zato skuša to

razliko v plačah (tudi on meni, da je v tem delu nagrajevanje neustrezno) poravnati z dodatkom na uspešnost. Toda gre le za občasno priznanje, tako on kot modelarji pa menijo, da naj bi vendarle prišlo do stalne, legalne oblike nagrajevanja dela, ki je za naše delo ključnega pomena. Mnenju se pridružuje tudi **vodja priprave dela vrhnjih oblačil, Marica Praznik**. »Veliko besed in pobud, razlag itd. je bilo v tej smeri, toda doseženega je malo. Takje je sistem tarifnih razredov in morda bi morali sami poiskati notranje motive za nekoliko pravičnejše nagrajevanje teh strokovnjakov.«

Tako torej odseva vprašanje stroke, pretoka znanja in končno tudi spoštovanje in upoštevanje tega v tistem našem delu, kjer se takorekoč vse začne in konča.

Med malico pa še izmenjava mnenj, saj med delom ni časa. (Iz ljubljanskega dela Laboda).

Po sledeh — Poskusno delo za stroj na čakanju

Dipl. ing. Vladimir Škrinjar iz razvojne službe opozarja, da je treba za vse novosti, predvsem veliko pripravljenosti in volje. Prinašajo spremembe, torej zahtevajo določen čas, več znanja in predvsem voljo. Prav pri omenjenem stroju se zdi, da je predvsem tega primanjkovalo, kajti meni, da je vendarle uporaben tudi za manjše serije, saj ne zahteva daljših priprav pri vnašanju programa. Končno je prav ta tip stroja zelo potrjen v proizvodnji Tekosa iz Osijeka, ki ima že dva taka stroja v rednem delu, naroča pa še nove.

Direktor tehničnega sektorja, Boris Vogrinc pa opozarja na nujnost večje usklajenosti med tovarno, razvojno službo in tehničnim sektorjem sploh pred vsako novo odločitvijo oz. nabavo novega stroja. Hkrati pa je treba biti, podarja, na novosti pripravljen. Novi stroji, predvsem elektronski, prinašajo zares velike spremembe v pristopu in načinu dela. Ob ne dovolj izraziti pripravljenosti za sprejem novosti, se zgodi, da pridobitev bolj kot vzpodbudi, ohromi tako vzdrževalce — mehanike, kot tehnologe in končno šivilije same. Zato je volja za obvladovanje stroja, še kako pomembna.

Torej več resnic veje iz sestavka o »usodi« stroja Pfaff, klasa 3834, vendar je končna resnica samo ena. Precej denarja je bilo porabljenega za nekaj, kar se v proizvodnji (do sedaj) ni obneslo. Zakaj se ni obneslo — veje tudi iz tega besedila. Upajmo, da bomo o tem stroju še lahko pisali in da bodo novice bolj vzpodbudne, oziroma, da bomo že lahko pisali o rezultatih, ki bodo navedene trditve ovrgli.

Sveže iz Temenice

Temenica je za tekočo sezono že zaključila delo za tuje partnerje. Tako je trenutno v njihovi proizvodnji domače delo in z njim težave, ki jih to prinaša s seboj. Vodja proizvodnje, g. Franci Junc pri tem misli na kvaliteto vgrajenih materialov, možnosti priprave posameznega dela in podobno. Za bodoče pa računajo še na dodatno delo za izvoz. Poskusna serija za enega od tujih naročnikov je za njimi. Vtisi z začetnega sodelovanja s to firmo so na temeniški strani zelo dobri. Pohvalijo njihovo pripravo dela, naročnik pa je njihovo kvaliteto. Težave s katerimi so se srečevali že pri poizkusni seriji pa izhajajo predvsem iz lastnih slabosti oziroma pomanjkljivosti Temenice (premajhna krojilnica).

Tudi prva sezona sodelovanja s Carlo Carini je za njimi. Ta firma z Zalo sodeluje že vrsto let, tokrat pa so svoje sodelovanje razširili še na Temenico. Trenutno čakajo v Temenici še odgovor na oceno kvalitete zadnje pošiljke. Menijo, da ne bi smelo biti pripomb, saj so se tudi s tem partnerjem ujeli, kot se temu reče.

Med problemi, ki jih vodja proizvodnje v Temenici navaja, je poleg utesnjenosti proizvodnje in še posebno krojilnice, tudi nujnost izpopolnitve strojne opreme z nekaterimi potrebnimi avtomati, primernimi za njihovo delo. Tako navaja nekaj zelo aktualnih strojev: stroj za našivanje obrobnikov s stopničastim obrezovanjem, ki bi pomagal, da bi se izognili grobim odtisom pri debelejših spojih tkanin, avtomat za šivanje gub na ženskih krilih, avtomat za šivanje eno in dvo pasulnih žepov, pa še kaj bi se našlo. To so seveda želje, ki izhajajo iz realnih potreb. Kaj od tega pa bo možno realizirati in kdaj, pa tudi vodja Temenice ve, da je še veliko vprašanje.

Zanost gre tudi v naši branži naprej in moramo ji slediti. Zato podarja g. Junc, da bi bilo treba več usposabljanja za vzdrževalce, ki se vse pogostejše srečujejo z elektroniko. Tem nalogam pa niso kos. V vsaki tovarni bi po njegovem mnenju moral biti nekdo, ki bi obvladoval tudi ta del, saj elektronika tudi v naših proizvodnjah ni več redkost.

Franci Junc, vodja proizvodnje v Temenici, ob »spornem« stroju.

Odmevi — delavski svet

Polletno poslovanje

Tako podjetje kot tudi vse tovarne so zaključile polletje uspešno. Vendar so tovarne uspele kaj različno poravnati obveznosti do rezervnega sklada.

Vendar so rezultati skozi normo in dosežene minute na delavca tudi zelo različne. Povprečno je norma dosežena 105,1%, pri čemer pa moramo vedeti, da smo v januarju dvignili čase za približno 5%. Torej gre še vedno za zelo lep pokazatelj. Ustaviti pa se je potrebno tudi na doseženih minutah na delavca. Povprečje naj bi bilo 430 minut, pri čemer prihaja do kar prevelikih razlik. Tako je Temenica dosegla kar 450 minut na delavca, kar je zelo visoko, medtem ko je Delta imela komaj 394, Libna pa je s 420 pod povprečjem. Ob tekočem in dobro pripravljenem delu je zaostajanje vprašljivo.

V minulem polletju kaže indeks zaposelnosti 98 — glede na preteklo enako obdobje. Vemo, da je zaposlovanje zamrznjeno in da nas — po sprejetem planu — čaka do konca leta še reševanje viškov. Do sedaj nam je uspelo 22 delavcev rešiti brez pretresov, čaka pa nas izdelovanje programa trajnih presežkov (do konca leta med 30 in 40 delavci). Gre za že sprejet program, ki pa — glede na pretrese na domačem tržišču in nujno usmeritev v izvoz — tudi za v bodoče narekuje reorganizacijo, ki bo nujno prinesla tudi racionalizacijo na področju zaposlenosti.

Med poslovanjem je veljala posebna pozornost stroškom. Med temi sta na prvem mestu strošek za material in strošek za osebne dohodke.

Libna je polletne rezultate podrobno obravnavala in imela

zato tudi precej pripomb. Predvsem pa oporeka prepozno, oziroma ne sočasno pripravo bilance podjetja in posameznih tovaren.

Znotraj posameznega profitnega centra meni Libna, je še vedno premalo možnosti vpliva na oblikovanje in usmerjanje stroškov, racionalizacija ne prinaša koristi direktno posamezni tovarni ampak se porazdeli na celotno podjetje in podobno. Menijo, da bi morali ob tem omogočiti več preglednosti in tudi večji vpliv tovarne. Gotovo je to tudi v interesu podjetja, ki pa je v sedanjem položaju, ko je domači trg dobesedno sesut, ko se vrtoglavo viša inflacija pa še bi lahko naštevali, pred težko nalogo, obdržati podjetje nad vodo. Dosledno uveljavljanje profitnosti posameznih tovaren pa ostaja naloga tudi za v bodoče, ko bo podjetje oziroma naše gospodarstvo nasploh, delo-

valo zopet v normalnejših pogojih.

Kako ostati na sedanji ravni?

Večanje izvoza in manjšanje uvoza je naloga, ki tudi ne bo lahka, čeprav je glavni direktor vendarle tudi poudaril, da ostaja jugoslovanski trg tudi daljnoročnejše za nas perspektiven.

Kako se naravnati, da bi se podjetje obdržalo nad vodo oziroma, da bi uspeli obdržati dosežen nivo, je glavni direktor pojasnil v posebni točki dnevnega reda. Pozval je na sodelovanje, k ustvarjalnemu razmišljanju kje so še možnosti, ki jih v posameznih okoljih čutijo in vidijo. Zaenkrat je prišel le **predlog iz Temenice**, ko je delegat opozoril na izredno visoke stroške energije. Gotovo pa je še kaj pobud, ki naj bi našle pot do naslovnika.

Ustanovljeno je **podjetje za prevoz**, ki ima v svoji registraciji tudi širše možnosti za razvoj. Zaželimo mu srečno pot v vseh pomenih besede.

In na koncu še enkrat o še kako pomembnem področju, ki je bil skozi celo sejo predmet razprave — **osebni dohodki** in zahteve sindikata s tem v zvezi in širše. Primerjalno je Labod v branži (ta zajema tudi primarno tekstilno industrijo) na solidnem mestu v prvi polovici, kar je bil tudi naš cilj. Osebi dohodki so se v branži dvignili iz lanskega 51. mesta na 22. mesto (skupno je 71 podjetij), kar je lep skok. Direktor se je ponovno zavzel za spoštovanje kolektivne pogodbe in upoštevanje ekskalacijske klavzule v čim večji meri, čeprav — kot kažejo podatki iz branže — dosegamo tudi na tem področju zadovoljivo mesto.

Podjetniška pogodba, ki jo predstavljamo v posebnem sestavku, je v javni razpravi. Obe pogajalski skupini — torej skupina, ki jo je imenoval v imenu podjetja delavski svet ter skupina sindikata, sta dokument, ki mu velja posvetiti vso pozornost.

Obisk delegacije sindikata MURE pomeni začetek sodelovanja naših dveh kolektivov na tej ravni. Kot je bilo rečeno v razpravi ob prvem srečanju, podjetje danes potrebuje močan sindikat, tekstilci pa se moramo med seboj trdneje povezovati tudi zato, ker se posamezna opozorila o položaju tekstilne industrije ne slišijo kaj dosti... Osrednja tema našega prvega sestanka pa je bila informiranost, saj je informacija lahko močan motivans pa tudi orožje.

Delavski svet je imenoval svoj izvršni organ — odbor za varstvo pravic delavcev. Sestavljajo ga:

Franci Juršič, strokovne službe — predsednik
Marija Čepin — Libna
Barica Smole — Temenica.

Bernarda Medved — vodja delegacije Libne v delavskem svetu.

Milena Turšič — predsednica sveta tovarne.

Libna: Na napakah se učimo

Libna je imela ob obravnavi polletnega rezultata veliko pripomb. Nekaj teh povzemamo v sestavku, ki govori o seji delavskega sveta, nekaj mnenj pa povzemamo v pogovoru s predsednico njihovega sveta, **Mileno Turšič**, sindikalno poverjenico, **Ireno Strgar** ter vodjo njihove delegacije v centralnem delavskem svetu, **Bernardo Medved**. V tem smislu so potekale tudi razprave v Libni: na kolegiju, po sindikalnih skupinah in svetu tovarne. Torej je bila informiranost v kolektivu zares široka.

»Sprejeli smo pobudo o profitnem centru in zato smo ob obravnavi polletnih rezultatov želeli tudi bolj ustvarjalno vplivati na naše rezultate v bodoče. Zato smo se obravnave lotili natančno, čeprav je bilo stališče podjetja, da so taki časi, ko se ne smemo ozirati nazaj, ampak gledati naprej. V Libni namreč menimo, da se je treba na napakah učiti.

Našo razpravo smo osnovali na pregledu rezultatov podjetja, prav pa bi bilo, da bi imeli hkrati možnost razpravljati tudi o naših lastnih rezultatih. Sočasnost obravnave bi bila lahko veliko bolj ustvarjalna in bi pomenila pravi smerokaz. Menimo tudi, da bi moral imeti profitni center večje možnosti vpliva na gospodarjenje, saj se zgodi, da možnosti vpliva nima, odgovornosti pa vendarle nosi.

Delavce Libne vsekakor zanima kje je naša tovarna, kakšne imamo možnosti za delo, kje so bile naše pomanjkljivosti in zakaj je do njih prišlo. Zanima nas naša usoda, zato želimo poglobljeno razpravljati o vsem, kar se tiče Libninih rezultatov in s tem seveda tudi rezultatov Laboda. Sprejeli smo profitni princip in na tem, je treba vztrajati, pa naj gre v pozitivno ali pa v negativno smer. Vsekakor pa je treba vedeti kje kakšna tovarna je in zakaj prav tam. Saj je to tudi smisel profitnega centra.

Dogovor zadnje seje konference sindikata, ki je bila tokrat v Ljubljani je tudi, da se »selimo« po podjetju in da bo ena od sej posvečena vprašanju sodelovanja in vključevanja v prostor. Zato naj bi bili na to sejo povabljeni tudi vsi predsedniki občinskih sindikalnih svetov, kjer so naše tovarne.

Cilj, viden z dveh zornih kotov

Za sindikat v našem podjetju lahko ponovno — po zadnji seji konference — ugotovimo, da je postal stranka, s katero velja računati, in ki je upoštevanja vredna. Časi so taki, da se to — z razliko od minulega sindikata — pozicijo lahko samo izbori v nič kaj lahki »borbi« z direktorsko garnituro. Povsem jasno je da to ni lahka naloga, pa čeprav gre na drugi strani za razumevajočo in za sodelovanje pripravljeno garnituro. Kajti v naravi ene in druge strani je boj. In če je igra »fair«, če je pripravljenost za sodelovanje, je na koncu zadovoljstvo na obeh straneh.

In ker je na prvi strani sindikalnih prizadevanj plača, se ustavimo tudi pri povzetku zadnje seje konference sindikata, pri tej. Sindikat oporeka, da smo ponovno začeli več zaostajati za OD po kolektivni pogodbi z upoštevanjem »podražilnega dodatka«. Mnenje vodstva je — na seji je bil prisoten glavni direktor — da naj bi bilo zaostajanje čim manjše in da v tem smislu ostaja določen dolg tudi za naprej. Hkrati pa je glavni direktor poudarili, da smo prav pri OD dosegli velik skok navzgor, o čemer govore tudi podatki v naši branži (med 71 podjetji smo na 22. mestu, lani pa smo bili na 51). In ponovno je tu narava sindikata, ki pravi, prav, da smo dobri, pa vendarle bi bili lahko še boljši. Pri vseh postavkah moramo biti v špici in za vse mora veljati maksimum.

Med strokovnimi zahtevami (pregled realizacije teh pa je bil tudi predmet seje) je bil tudi pogoj preverjanja uspešnosti, odgovornosti in števila delavcev na individualnih pogodbah. Rezultat je sicer pozitiven, zato direktor tudi ni sprejel ponovnega obravnavanja tega vprašanja. Nakazal pa je, da bo prišlo do reorganizacije, ki bo morala tudi na teh področjih prinesiti racionalizacijo. Zavrnil pa je nejasne odgovornosti teh delavcev, saj končno tudi polletni rezultat pove, da je ta ekipa oddelala svoje naloge. Opozoril pa je tudi, da naj bi sindikat skušal vplivati na izboljšanje rezultatov, pri čemer bi morali vplivati na zniževanje izgubljenih minut tudi na račun neresnosti (cigareti, klepeti, zamude...). Sindikalna stran je pri tem menila, da gre pri tem bolj kot ne za organizacijo dela, za sposobnost vodilne in vodstvene strukture, da motivacijsko vpliva in spelje postopek dela tako, da so doseženi maksimalni rezultati. Ponovno je prišlo do spoznanj, da je končno le človek tisti, ki ima največji vpliv in da je pri tem usposobljenost vodilnih ogromnega pomena.

Sindikat opozarja na dosledno spoštovanje konkurenčne klavzule saj delavci opozarjajo, da to še ni doseženo. Pričakujejo, da bodo prizadejeli delavci pokazali toliko odnosa in morale do podjetja, da bodo svoje ustvarjalne sile usmerili vanj in ne v svoje dobro. Končno so tudi plače teh tako naravnane. Razprava, da gre pri tem lahko tudi za kršenje delovne obveznosti in da naj sledi disciplinski postopek v takih primerih (med službenim časom delo za osebno korist) je ugotovitev, ki gotovo ne bo prišla dlje od tu, saj delavec težko kontrolira nadrejenega. Direktor se je obvezal, da bo prizadeje še enkrat opozoril in pozval k spoštovanju konkurenčne klavzule in pripadnosti podjetju.

Zaradi izrednih razmer v preteklih dveh mesecih ni bilo moč izpeljati zahteve sindikata po rednih zborih in dosledni skrbi za pretok informacij, za kar so zadolženi direktorji. Vedno znova pa se zahteva po boljšem informiranju kaže kot ena ključnih zahtev sindikata.

Sveti tovarn so že ali pa še bodo govorili o možnostih preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev ter se seznanili z različnimi možnostmi in potrebami, vendar je za enkrat malo možnosti ta realizacijo teh, ker gre za precejšnje denarje.

In še ena večna zahteva sindikata — odgovornost odgovornih. Menijo namreč, da je prav pozitiven rezultat signal, da je še čas obnašati se skrajno varčno in odgovorno in to na prav vseh ravneh.

Kot rečeno, je v naravi sindikata, da je stalno na preži za napake ali odstopanja vodstva in obratno. Pobude sindikata, ki jih je pripravil tudi za delavski svet, je vredno obravnavati, saj se tako eni kot drugi zavedajo, da je cilj skupen, le iz različnih zornih kotov ga osvetljujejo, gledajo in pojmujejo.

Kolektivni pogodbi podjetja na pot

1. UVOD

Po spremenjeni in dopolnjeni delovno-pravni zakonodaji smo tudi v podjetju dolžni urediti nekatera vprašanja s področja pravic, odgovornosti in obveznosti delavcev in podjetja s kolektivno pogodbo podjetja.

Podlage, na osnovi katerih smo pripravili osnutek kolektivne pogodbe podjetja so: Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, Zakon o delovnih razmerjih, Splošna kolektivna pogodba za tekstilno industrijo Slovenije, Zakon o podjetjih, veljavni in usklajeni splošni akti in sklepi podjetja.

V uvodu je potrebno poudariti, da je kolektivna pogodba podjetja namenjena urejanju vprašanj s področja pravic, odgovornosti in obveznosti delavcev in podjetja: ki jih predpisi ne urejajo, ki jih predpisi zahtevajo, ki jih predpisi ne urejajo natančno, vse ostalo v primeru, ko imamo v podjetju višji nivo pravic kot jih določajo predpisi.

Iz navedenega sledi, da je kolektivna pogodba splošni akt, ki se uporablja poleg ostalih predpisov za vsa tista vprašanja, ki jih urejamo s kolektivno pogodbo. S kolektivno pogodbo podjetja pa seveda ne moremo določati nižji nivo pravic kot jih določajo zakoni in višje kolektivne pogodbe.

2. OBSTOJEČE STANJE

V podjetju smo imeli vprašanja, ki jih urejamo z kolektivno pogodbo podjetja urejeno z naslednjimi splošnimi akti: Pravilnik o delovnih razmerjih, Pravilnik o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in sredstev skupne porabe, Pravilnik o izobraževanju, Pravilnik o delovnem času, Pravilnik o koriščenju počitniških kapacitet in sredstev za rekreacijo.

Navedene splošne akte smo delno spremenili in sicer:

1. Pravilnikom o notranji organiziranosti podjetja,
2. Začasnem sklepom DS podjetja o kriterijih za odmero letnega dopusta o izredno plačnem dopustu in o izrednem neplačnem dopustu,
3. Sklepom DS podjetja o kriterijih za določitev osebnega dohodka na podlagi delovne uspešnosti z dodatki in nadomestili,
4. Sklepom DS podjetja o določitvi kriterijev za ugotavljanje presežnih delavcev,
5. Sklepom DS podjetja o določitvi konkurenčne prepovedi,
6. Sklepom direktorja podjetja o razvrstitvi delovnih mest v tarifne razrede.

3. VSEBINA OSNUTKA KOLEKTIVNE POGODBE PODJETJA

Celotne vsebine, osnutka kolektivne pogodbe podjetja seveda ne moremo povzeti oz. obrazložiti podrobno saj le-ta vsebuje 277 členov oz. 69 tipkanih strani.

Obstoječe rešitve, ki niso v nasprotju z novo zakonodajo in so se v praksi izkazale za smotne, smo skoraj v celoti povzeli.

Pri nekaterih področjih smo zaradi preglednosti povzeli določbe predpisov, v večini primerov pa smo posamezne določbe predpisov konkretizirali z rešitvami, ki ustrezajo dejavnosti našega podjetja. Upoštevali smo tudi sodno in drugo prakso tako, da bi bile posamezne določbe pri njihovi praktični uporabi čimbolj jasne in lažje uporabljive.

Kratko obrazložitev vsebine osnutka kolektivne pogodbe podjetja smo razdelili v sledeče sklope:

- a. Splošne in končne določbe,
- b. Rešitve, ki jih povzemamo po obstoječem stanju,
- c. Rešitve, ki jih spreminjamo oz. dopolnjujemo glede na novo zakonodajo,
- d. Rešitve, ki jih urejamo na novo.

a. Splošne končne določbe

Bistvene novosti v splošnih in končnih določbah so:

V skladu s 113. členom Zakona o delovnih razmerjih sklepata kolektivno pogodbo podjetja organ upravljanja na eni strani in sindikat podjetja na drugi strani. Nobenega dvoma ni, da zastopa organ upravljanja interese podjetja, sindikat pa interese delavcev, zato bo potrebno med pogajanja doseči skupen interes oz. sporazum, na osnovi katerega bosta predstavnika pogodbenih strank podpisala predloženo kolektivno pogodbo podjetja.

Pogodbeni stranki sklepata pogodbo za dobo enega leta. Če nobena od pogodbenih strank najmanj tri mesece pred iztekom tega roka ne predlaga spremembe oziroma dopolnitve, se njena veljavnost podaljša do sklenitve nove.

Pogodbeni stranki se s podpisom pogodbe zavezujejo k spoštovanju socialnega miru, zato da v času veljavnosti te pogodbe ne pride do enostranske prekinitev izvajanja te pogodbe. To pomeni druga pogodbeni stranka, to je sindikat, ne sme izvajati metod in oblik sindikalnega boja (stavke in podobno), ki bi ovirale normalno delo in poslovanje podjetja. Po podpisu torej ne bo možno stavkati oz. ustaviti delo brez izpolnitve vseh potrebnih predhodnih pogojev, določenih s pogodbo in predpisi.

S podpisom pogodbe prenehajo veljati vsi splošni akti s spremembami in dopolnitvami vseh tovarn in strokovnih služb in sicer:

1. Pravilniki o delovnih razmerjih,
2. Pravilniki o izobraževanju,
3. Samoupravni sporazum in pravilniki o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo,
4. Pravilniki o delovnem času,
5. Samoupravni sporazum o usmerjanju stroškov poslovanja in o povračilih stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del oz. nalog v TOZD in DSSS v DO Labod,
6. Pravilnik o koriščenju počitniških kapacitet in sredstev za rekreacijo,
7. Začasn sklep DS podjetja o kriterijih za odmero letnega dopusta, o izrednem plačnem dopustu in o izrednem neplačnem dopustu,
8. Sklep DS podjetja o kriterijih za določitev osebnega dohodka na podlagi delovne uspešnosti z dodatki in nadomestili,
9. Sklep DS podjetja o določitvi kriterijev za ugotavljanje presežnih delavcev,
10. Sklep DS podjetja o določitvi konkurenčne prepovedi,
11. ter vsi ostali splošni akti in sklepi, ki na splošen način urejajo vprašanja delovnega razmerja, delovnega časa, osebnih prejemkov in drugih pravic iz delovnega razmerja, razen pravilnika o stanovanjskih vprašanjih.

b. Rešitve, ki jih povzemamo po obstoječem stanju

V osnutku kolektivne pogodbe podjetja skoraj v celoti povzemamo rešitve po obstoječem — veljavnem stanju v naslednjih poglavjih:

2. Pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev od tega:

- 2.02. Poskusno delo
- 2.03. Pripravištvu
- 2.04. Uvajanje v delo
- 2.06. Razporejanje delavcev
- 2.07. Prenehanje potreb po delavcih zaradi nujnih operativnih razlogov v podjetju od tega:
- 2.7.3. Določanje konkretnih delavcev, katerih delo postane začasno ali trajno nepotrebno
- 2.08. Delovni čas
- 2.09. Odmori, počitki in dopusti
- 2.10. Izobraževanje delavcev
- 2.11. Štipendiranje
- 2.14. Konkurenčna prepoved

3. Osebn prejemki

- 3.01. Izhodišni in osnovni osebni dohodki
- 3.03. Osebn dohodki v času uvajanja v delo
- 3.04. Dodatki od tega: dodatek na delovno dobo, dodatek mentorjem pripravnikov
- 3.05. Nadomestila osebnih dohodkov
- 3.06. Jubilejne nagrade

4. Povračila stroškov v zvezi z delom
5. Koriščenje počitniških objektov
6. Termalno oz. klimatsko zdravljenje

c. Rešitve, ki jih spreminjamo oz. dopolnjujemo glede na novo zakonodajo.

V osnutku kolektivne pogodbe podjetja v večji meri spreminjamo oz. dopolnjujemo posamezna vprašanja v naslednjih poglavjih:

2.Pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev od tega:

- 2.01.Potrebe po novih delavcih in sklenitev delovnega razmerja
- 2.08.Delovni čas od tega skrajševanje delovnega časa iz 42 na 40 ur tedensko
- 2.12.Varstvo pri delu
- 2.13.Posebno varstvo delavcev od tega: varstvo materinstva, mladine, invalidnih oseb, starejših delavcev, drugih delavcev
- 2.15.Disciplinska in odškodninska odgovornost delavcev

3.Osební prejemki od tega:

- 3.02.Osební dohodek na podlagi delovne uspešnosti
- 3.2.1.Splošne določbe
- 3.2.2.Ukrepi za povečanje delovne uspešnosti delavca
- 3.2.3.Osnove in merila za ugotavljanje delovne uspešnosti

d.Rešitve, ki jih urejamo na novo

V osnutku kolektivne pogodbe podjetja zaradi spremenjene in dopolnjene zakonodaje na novo urejamo nekatera vprašanja v naslednjih poglavjih:

2.Pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev od tega:

- 2.05.Postopek ugotavljanja znanja in zmožnosti za opravljanje del in postopek ugotavljanja pričakovanih rezultatov dela
- 2.07.Prenehanje potreb po delavcih zaradi nujnih operativnih razlogov v podjetju od tega:
 - 2.7.1.Začasno prenehanje potreb po delu delavcev
 - 2.7.2.Trajno prenehanje potreb po delu delavcev

Osební prejemki

- 3.04.Dodatki od tega:
 - 3.4.3.Dodatek na deficitarnost
 - 3.4.4.Dodatek starejšim delavcem
 - 3.4.5.Dodatek za pogosto menjavo operacij
- 3.08.Del OD iz naslova uspešnosti poslovanja iz dobička

7.Pogoji za delovanje sindikata v celoti in sicer:

- 7.01.Splošne določbe
- 7.02.Pravice in dolžnosti podjetja in sindikata
 - 7.2.1.Sodelovanje sindikata pri odločanju o delavskih pravicah
 - 7.2.2.Priznani in plačani delovni čas za sindikalno delo
 - 7.2.3.Določitev sindikalnih zaupnikov v podjetju

4.POSTOPEK IN ROKOVNIK SPREJEMANJA POGODBE

Osnutek je sprejela konferenca sindikata podjetja 3.9.1991 in delavski svet podjetja 6.9.1991 in je v času od 9.9.1991 do vključno 23.9.1991 v javni razpravi.

S sprejemom osnutka sta pogodbeni stranki določili tudi komisijo za pogajanja in sicer:

S strani sindikata:

- 1.Mojca Novak
- 2.Janez Rotar
- 3.Darinka Antončič

S strani podjetja:

- 1.Miro Berger
- 2.Mateja Stanišič
- 3.Franci Juršič

Po poteku javne razprave, mora komisija za pogajanja pripraviti osnutek predloga pogodbe do 1.10.1991. Direktor podjetja pa najkasneje do 10.10.1991 predlaga pogodbenima strankama podpis pogodbe.

Prilavil Franci Juršič — pravna služba

V Kölnu je veliko novega

110 000 kvadratnih metrov razstavnih površin, 700 razstavjalcev iz 31 držav

Sejem strojne opreme v Kölnu je ponudil ogromno novosti pa tudi izboljšav, ki bi bile seveda zanimive tudi za nas. Ekipa, ki se je sejma udeležila, je pripravila poročila (vsak iz svojega zornega kota in potreb posamezne tovarne). Povzetek tega pa je tehnični direktor in razvojna služba strnila v poročilo, iz katerega povzemamo nekaj misli:

Letošnji sejem konfekcijskih strojev in naprav v Kölnu je vsekakor rekrden tako po številu razstavjalcev, površini razstavljenih eksponatov, številu udeleženi državi, kot po številu obiskovalcev iz različnih držav. Pomembno pa je zlasti to, da je sejem nazorno prikazal hiter in obsežen razvoj konfekcijske tehnike in tehnologije v svetu. Zopet sta bili elektronika in informatika tisti veji, ki delata v razvoju največje skoke. Tesno pa jima sledi tudi logistika, saj je zlasti na področju notranjega transporta v proizvodnji in skladiščih veliko novih proizvajalcev. Vse to pa je ozko vezano na računalniško podporo. Torej veliko novega na osnovni

dejavnosti in vzporednih vejah konfekcijske tehnike in tehnologije.

Ogromno novosti je vezanih seveda na računalniško podprt sistem tako priprave dela kot proizvodnje in samega dela v njej. Marsikaj od pokazanega, pravijo udeleženci sejma, je za nas še daljna prihodnost. Marsikaj pa je tudi močno uporabnega. Pripravili so program nabav — tokrat seveda s stališča potreb v proizvodnji s predpostavko, da bi nabava pomenila hitrejše in kvalitetnejše delo. Kaj od tega bo možno nabaviti in kdaj, pa je druga zgodba. Okvirne potrebe in prioriteten vrstni red nabave po programih je priložen poročilu in gotovo pomeni osnovo za plane v bodoče.

Poročilo je pripravljeno po procesu dela (možnosti za pripravo dela, krojenje in lepljenje, šivanje in likanje), s pregledom tistih strojev in naprav, ki bi bile potrebne v naših proizvodnjah. Dodano je tudi poročilo ing. Blažiča o elektroniki v razvoju konfekcijskih strojev in naprav.

Direktorica Zale, vodja njihove proizvodnje in tehnologinja na eni strani, na drugi pa direktor tehničnega sektorja, vodja priprave dela ter tehnologinja iz te službe. V taki sestavi in na »licu mesta« je iskanje pravih poti za rešitev proizvodne problematike najučinkovitejše.

Naša mnenja o ... pripadnosti podjetju

Sonja Likar, šivilja, Zala: »Mislim, da je med delavci velika pripadnost podjetju, saj je to naše. Na žalost pa smo včasih tudi razočarani, ker iz strani podjetja ni dovolj razumevanja za delavca. V mislih imam na primer jubilejno nagrado. Mnogi smo bili prikrajšani ob spremembi sistema. Mislim, da bi bilo treba pripadnost in zvestobo tudi nagraditi, ne je pa le pričakovati in sprejemati.«

Marija Brus, šivilja, Zala: »Pripadnost podjetju ni vprašljiva. Vedno pridemo na delo tudi ob sobotah, popoldnevih, saj se zavedamo, da je treba obveznosti izpolniti. V mislih

imam Zalo, in čeprav težko, ker smo večini ženske, izražamo svojo pripadnost tudi tako. Na drugo strani pa nam ta ni vračana. Sama sem invalidka z okvaro hrbtenice. Nisem še stara in precej let dela me še čaka, zato pričakujem razumevanje za moje zdravstvene težave, menjavo dela, za kar vem, da je težko zagotoviti, toda vendarle bi bilo treba več pozornosti posamezniku. Zadovoljen delavec bo dober delavec, bo bolj povezan s podjetjem, se bo bolj trudil. To je vzajemni odnos.«

Marija Čepin, poslovna sekretarka, Libna: »Pripadnost tovarni je pri nas zelo ve-

lika. Zase osebno, prav gotovo pa za vse ženske lahko rečem, da je na prvem mestu družina, za njo pa že služba — kolektiv. Mislim, da s težjimi časi raste pripadnost, da vse bolj spoštujemo to, da imamo zaposlitev. Res pa je tudi, da se pravica delavcem krčijo in da to sproža mnoga vprašanja in skrbi. Razlike se večajo, pritiski na ljudi so izrazitejši in tudi v tej luči je treba videti, kaj pomeni pripadnost. In jo tudi graditi in negovati.«

Zdenka Bogovič, vezenje, Libna: »Na vezenju delamo v tri izmene, pripravljeni smo priti na delo kadarkoli — tudi s tem izražamo pripadnost.

Mislim, da smo tekstilci še bolj kot delavci v drugih branžah, pripadni svojemu podjetju in delu.

Slavko Lazič, kurjač, Tip-top: »Mislim, da smo delavci v težkih časih še bolj pripadni podjetju, saj se zavedamo kaj pomeni imeti službo. Pripadnost podjetju kažemo z delom, z odnosom do okolja, z večjo skrbjo za vse.«

V Tip-topu je veliko socialne problematike

Poslovne sekretarka Tip-topa opozarja, da je tudi v tem kolektivu precej perečih socialnih vprašanj. Še posebno težka ali skoraj nerešljiva pa so znotraj teh stanovanjska vprašanja. Ob nedavnem podeljevanju stanovanjskih posojil so se ponovno srečali z nekaj primeri, ki so še posebno akutni. Delavke, ki nimajo nikakršnih bližnjih možnosti za ureditev stanovanjskega vprašanja, ker pač nimajo denarja za sovlaganje, namensko varčevanje ali kaj podobnega, žive v najslabših razmerah. Gre za mlade družine, ki z enim ali več otroki živijo v podnajemniških sobah, za katere pa je treba odšteti med 300 in 400 DEM. Kot vemo, pa to niti plača naših delavk ni, če seveda marko računamo tako, kot jo pač moč kupiti na črnem trgu. K tem vprašanjem pa se ponavadi priključijo tudi zdravstvena vprašanja, ki položaj teh družin še dodatno slabšajo. Ker tovarna sama nima nikakršnih možnosti ta hip za nakup stanovanj, ostaja torej položaj teh prizadetih družin zares brezupen.

Sicer pa je tudi v Tip-topu precej zdravstvenih vprašanj. Med težjimi primeri teče invalidski postopek, oziroma postopki za invalidsko upokojeitev. Znano je, da so ti postopki zelo dolgotrajni, ker je pač tudi interes zunanjih institucij, da ostaja delavec čim dlje breme podjetja, razmišlja ob tem direktorica Tip-topa, Angelca Blatnik. Ostaja pa še precej delavk s težjimi zdravstvenimi vprašanji. Med temi je največ boleznih hrbtenice, ki se loteva tudi mlajših delavk. Če se bolezen širi in načenja gibalnost rok in nog, gre seveda za zares težke primere. Kot vemo, ni znotraj proizvodnje možnosti za prerazporejanje del, ki bi ustrezala tako težkemu zdravstvenemu stanju nimamo, torej rešitev za enkrat ni na vidiku. Žal pa so med tako zelo bolnimi tudi primeri, ki bi se jim lahko pravočasno in v dobro tako prizadetih kot podjetja izognili. Če gre za nove delavke, izšolane za šivilje, to ponovno opozarja, da zdravstveni pregledi pred vpisom v

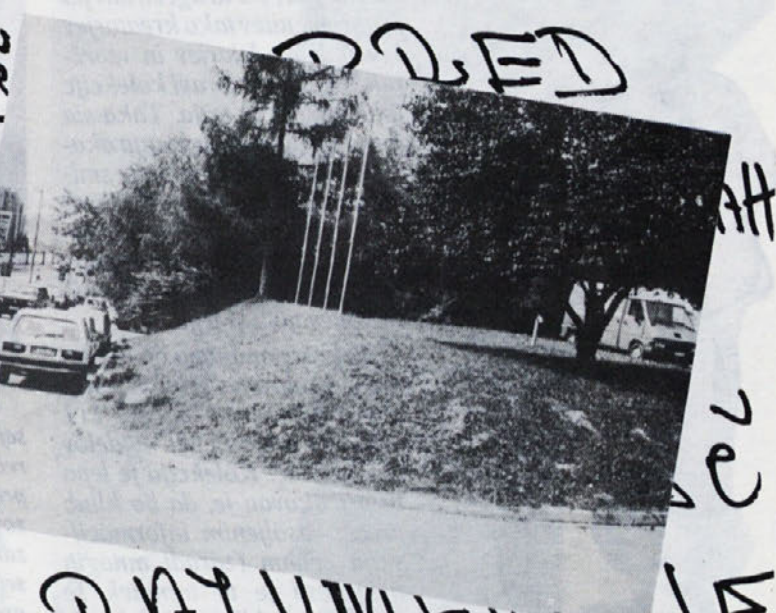
šolo za določen poklic, še vedno niso dovolj natančni in poglobljeni.

S padanjem standarda pride tudi do primera, karšnega so nedavno zabeležili v Tip-topu. Socialni delavec neke šole je z dekletom, ki želi nadaljevati šolanje za šiviljo in ki skupaj s sestro skrbi za očeta tetraplegika (mama jih je zapustila). Dekle nima nobenih materialnih možnosti, da bi brez štipendije prišla do poklica, štipendij pa ni. Primer, ki gotovo ni osamljen, je pretresel, saj tako neposredno kaže na zares težak socialni položaj in na brezperspektivnost mladine in revnejših slojev.

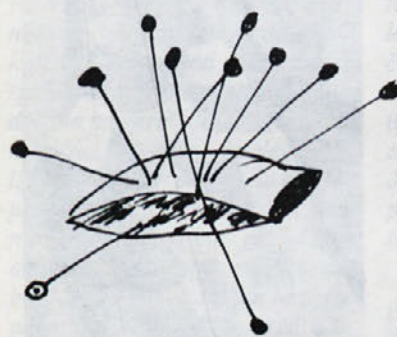
Tudi zato opozarja poslovna sekretarka, na socialne probleme v Tip-topu. Število teh se veča, problematika je vse težje rešljiva in obvladljiva. Da v takem stanju delavci ne bi povsem izgubljali zaupanja vase in v družbo, meni g. Dragica Gardedolnik, da je treba veliko več neposrednih stikov s prizadetimi delavci. Socialno delo dobiva danes svoje globlje razsežnosti. Treba je veliko neposrednega stika, pogovorov, urejanj vprašanj ne le službenem mestu ampak tudi doma. Ti ljudje pričakujejo celovitejšo pomoč ali še bolj rečeno celovitejšo poznavanje problematike. Družinske težave prihajajo z delavci na delovno mesto. Poznati je treba celo sliko, saj vse vpliva na delo. Zato je vendarle treba socialnemu delu dati tisto neposredno možnost, ga prenesti iz papirja v življenje. Človek vsak sam zase potrebuje celovito spremljanje. Na nekoga se delavci morajo obrniti, nekdo mora skrbeti za njih, ko jim je najtežje. Sicer bo zaman pričakovati večje uspehe.

V naših tovarnah so to najprej poslovni sekretarji. Oni so tisti, ki morajo beležiti primere, jih spoznavati, vzpostavljati čim več kontaktov, za konkretno reševanje teh pa sledi timsko delo, ki poteka v povezavi s strokovnimi službami. Ker se nam bližajo vse težji časi, ker bo socialno stanje vse bolj zaostreno, je seveda pričakovati tudi vse več tega dela. Ne smemo pa tudi pozabiti, da je naloga podjetja zviševati produktivnost, zmanjševati stroške, loviti plan... Torej bodo na delovnem mestu pritiski na delavce v tem smislu vse hujši in za tiste, ki rezultatov ne dosegajo, ostaja vse bolj odprto vprašanje delovnega mesta. Na žalost so med temi najpogostejše prav socialno najbolj ogroženi. Torej delo z ljudmi ostaja in postaja vse bolj zahtevno in odgovorno.

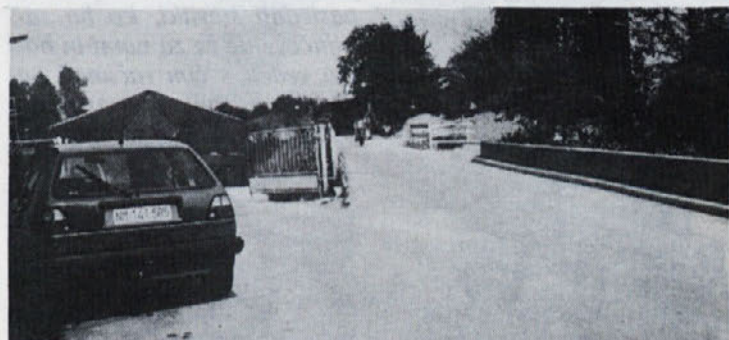
PROSIMO
NE PUŠČATE AVTOMOBILOV
DOLGO

PROSIMO ZA RAZUMNEVITJE

BUGIKE

Ponovno in vedno znova je bilo treba prositi, opozarjati, pisati... pa tudi tokrat zaman. Tudi v primeru, ko je bila zaradi kopanja za plinovod okolica Laboda v Novem mestu prekopana in so bili pogoji zato še toliko težji, opozorila niso zalegla. Nekateri so svoje avtomobile vztrajno parkirali »na svojem mestu«. Da so s tem ovirali delo, ostali tekoči promet in končno ogrozili tudi svoj avto, jih očitno ni kaj dosti ganilo...

Vprašanje — odgovor

Delavke Zale sprašujejo, kdaj bomo tudi v Labodu začeli s 40 urnim tednikom. Opozarjajo, da so mnogi kolektivi v Idriji že začeli s skrajšanim delovnim časom in da bi za ženski kolektiv kakršni so naši kolektivi v pretežni meri — bilo to še toliko bolj upravičeno.

Stališče delavskega sveta je bilo že pred časom, ko smo se s to možnostjo prvič srečali, da bi ob predpogoju, da tovarne izdelajo enako število izdelkov, lahko tudi pri nas vpeljali 40 urni delovni teden. Presoja je bila dana tovarnam in Tip-top je prav v tem mesecu poskusno že vpeljal to vabljivo novost. Pobudo prinaša tudi osnutek podjetniške pogodbe, o kateri pišemo tudi v tem časopisu in katera je pravkar v javni razpravi. Torej vprašanje ni ostalo pozabljeno, le dobro ga je treba pretehtati, se nanj pripraviti in ga šele nato »spraviti v življenje«.

Stanovanja čakajo na odkup

Nova zakonodaja na področju stanovanjske politike je sprejeta, ni pa še objavljena. Pričakujemo številne novosti, ki bodo sprejemljive tudi za naše delavce. Labod je zainteresiran za prodajo svojih stanovanj, zato bomo s to začeli, čim bodo znani pogoji za odkup. Od 101 stanovanja v naši lasti je pričakovati, da bo velika večina teh odkupljena. Vse nosilce stanovanjskih pravic bomo seznanili s pogoji, čim bodo ti jasni in postopek bo lahko stekel.

Kolekcija vabi

Koncem avgusta je že steklo zaključevanje kolekcije za naslednjo pomlad in poletje. Pripravljena je v posebno težkih in nepredvidljivih časih. Ra-

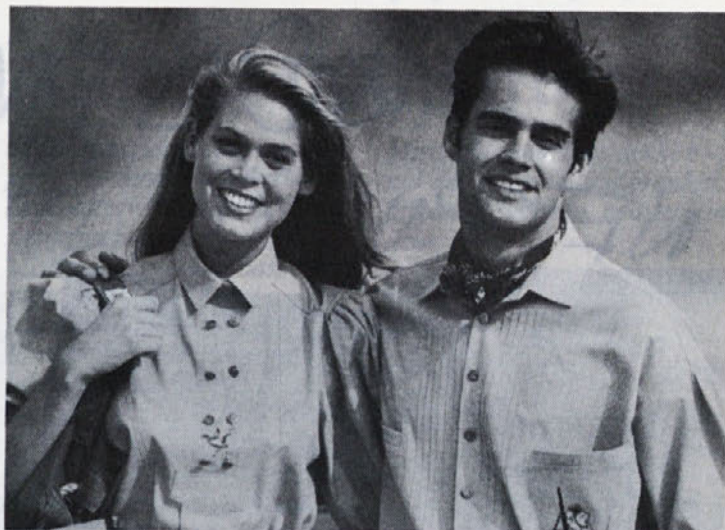
čunati je le s skrajno skrčenim domačim tržiščem, ki pa postaja tudi vse bolj zahtevno. Zato ne prihajamo, kot bi bilo po prvih podatkih pričakovati, z

manjšo kolekcijo. Prodaja meni, da je potrebno ponuditi čim bolj pestro paleto modelov. Tehnični sektor se sicer ob tem sprašuje, kolikšen strošek je to, če je že v naprej pričakovati

precejšen osip, saj iz leta v leto poudarjamo, da je tudi izdelava kolekcije zelo draga zadeva. Da vsak model, ki je narejen v štirih primerkih, pomeni zase denar. Po drugi strani pa je obremenitev tako kreatorjev kot tudi modelarjev in vzorčnih šivilij ob pripravi kolekcije toliko večja in težja. Taka sta dva pogleda na dogajanja okoli kolekcije. Gotovo pa je smisel in cilj vsega tega dela, prodati čim več, čim bolj zadovoljiti kupca, ponovno se potrditi v zelo strogem in prav nič razumevajočem trgu.

Tokrat ponujamo 66 modelov iz programa vrhnjih oblačil, 150 modelov bluzic, 111 modelov srajc in 90 modelov kril in hlač. Kolekcija je lepa in pričakovati je, da bo kljub precej zasoljenim informacijskim cenam (zaradi mnogih nejasnosti je ta trenutek še nemogoče oblikovati dokončne cene) lepo prodana. Sicer pa bomo več o tem napisali v naslednji številki, ko bo zaključevanje že za nami in bomo vedeli s čim računati na domačem trgu za naslednjo pomladno-poletno sezono.

Bluze za naslednje poletje

Glede na vse, kar je prikazal sejem mode v Münchnu, lahko rečemo, da je naša kolekcija za prihodnjo pomladno-poletno sezono zelo lepa in v trendu s prikazanimi smernicami. V povzetku s sejma se bom omejila le na program, v katerem delam tudi sama — to so bluze.

Veliko je dvobarvnih kombinacij bluz, predvsem v gladkih, to je enobarvnih tkaninah (modro-bela, rdeče-bela, rjava in bež...). Prisotne pa so tudi kombinacije enobarvne tkanine z vzorčasto in sicer je med temi še vedno veliko pik v vseh barvah, črt in pa cvetličnih vzorcev.

Linija bluze je zelo poudarjena. Ovrtnikov skoraj ni bilo videti, če pa so že na kakšnem modelu, so ti mehko padajoči in veliki. Sicer pa prevladujejo raznorazni vratni izrezi, med katerimi je tudi še vedno veliko asimetričnih. Ker so bluze okoli vratu bolj kot ne odprte, je tudi rokavov manj, oziroma so te v pretežno kimono izrezu. Ramena so še poudarjena, vendar manj. Dodatkov ni več — pentlje, rože, broše... vse to je izgi-

nilo iz bluz. Edini poudarek jasnejšim linijam, ki delujejo skromnejše in elegantnejše, dajejo gumbi. Gumbi so veliki, svetlika-joči, »zlati« ali pa v perlah.

Novost, ki se je že lepo uveljavila, so daljše bluze — tunike. Tudi te imajo nakazano linijo.

Med tkaninami je veliko svil, predvsem brušene svile, viskoz in bombažev.

Med barvami prevladujejo skupine in sicer sončna skupina (rumena, oranžna, do rjaste), mestna skupina (sivi toni, bež vse do rjave) ter Pacifik (od vseh modrih do zelenih tonov).

In le še kratek pogled na ostale programe: močno so poudarjene in v vseh možnih kombinacijah (predvsem pa v povezavi z bluzami) bermuda hlače. Teh je zares veliko, prav tako pa minic, ki jim bo tudi naslednja sezona še zelo, zelo naklonjena.

Irena Bradač

Vtisi iz Düsseldorfa

S sejma v Düsseldorfu ostaja vtis, da so krila, katerega program je moje delo, precej »očističena«, torej prevladuje gladka, ravna linija. seveda pa je ob tej še vedno veliko pliseja in nekaj A linije. Pretežno segajo krila okoli kolen — malo nad ali tudi pod (predvsem pri plisejih). Klasična dolžina pa narekuje tudi pretežno klasično, enostavno in elegantno linijo. Ob krilih pa so zelo močno poudarjene bermuda hlače, ki niso le del športne garderobe, ampak tudi del elegantnejših kombinacij. Vse okoli kril in hlač (le par besed tudi o teh — predvsem so močno zožene, z visokimi, tudi do 6 cm segajočimi zavijki) je enobarvno. Le malo kril je dekoriranih, če pa so že, so to pike ali cvetlični vzorci. Pike so v vseh barvah in vse bolj se umikajo kombinaciji belo-modre vse osta-

le kombinacije. Sploh so kombinacije barv zelo modne. Gre za kombinacijo predvsem ene od palete močnih barv (ogromno je ciklamen, vse pogostejša je močno rdeča, popularna je jabolčno zelena, oranžna in močno rumena) s črno barvo. Zelo veliko pa je tudi op-art kombinacij — torej izrazito črno-bela. Primerjava pokazanega na sejmu mode v Düsseldorfu z našo kolekcijo kril in hlač pove, da smo ujeli modne tokove in zakonitosti tako med barvami

Barvne skupine

- rjavi toni — podzemeljsko življenje
- intenzivni toni — zelene sence svetli žareči toni — čaščenje barve
- mehki toni — orientalski stil
- nevtralni toni — nepogrešljivi ecru — onostranstvo

in tkaninami, kot tudi z modeli — kreacijo.

Zanimive pa so tudi izložbe, ki spremljajo sejmsko prireditel. Tokrat je bila opazna razlika v siceršnjem sejmskem terminu, saj je bil sejem nekoliko zgodnejši kot sicer. Toda izložbe so že ponujale modele za jesen, oziroma prehod. Bolj kot leta nazaj je poudarjena klasika, ki jo vedno znova poudarja šanel stil in klasični kostimi. Veliko je pepita vzorcev v raznih močnejših kombinacijah. Jakne so — razen strogih šanel kostimov — daljše.

Gumbi so veliki in oblečeni, na lažjih artiklih pa jih je več vrst in več barv. Najpogostejše kombi-

nacije močnih barv s črno ali mišje sivo (zelo lepa je kombinacija marelične z mišje sivo). Močno v ospredju so dvobarvne kombinacije, ki jih prinaša tudi že Labod. Spogledovanje s preteklostjo pa je očitno še bolj kot pri oblekah, poudarjeno pri čevljih. Pete postajajo ponovno visoke, poleg elegantnih modelov pa se pojavljajo tudi že široke pete, razširjene, dvojni podplati itd. Kljub tem poudarjenim novostim pa je vendarle v ospredju eleganten stil oblačenja, miren, čist, v liniji, v barvah in materialih pa razkošen.

Cveta Bogolin — kreatorka kril

S kolesom po Avstriji in Nemčiji

Tisoč kilometrov s kolesom v šestih dneh

Stojana Kacina iz Zale že poznamo. Predstavili smo ga kot dobrega športnika, zmagovalca v akciji Berg Mandeljc, pa tudi kot zelo uspešnega krvodajalca, saj je letos organiziral 1000 kilometrov dolg izlet s kolesom za 7. rekreativcev iz Idrije. Kot predsednik društva Sloga, ki je dalo kar nekaj dobrih kolesarjev in kolesarskih delavcev, je pospešil ne le tekmovalni del društva ampak poskrbel tudi za rekreativce.

Da pa gre tudi pri teh skoraj tako zares kot pri tekmovalcih, pove podatek, da ima vsak v skupini, ki se je podala na pot, za seboj v sezoni med 3000 in 4000 kilometrov treningov. Do omenjene poti pa si je Stojan nabral kar 7000 kilometrov. Po takem treniranju pa se je že lažje podati na pot, ki so jo imenovali Grossglockner 91.

Na zahtevno a zanimivo in vabljivo pot pa se je odpravilo sedem kolesarjev, spremljala pa sta jih šofer s kombijem in snemalec, ki je od začetka do konca poti vse beležil s kamero.

Ker je taka pot ne le naporna ampak tudi draga, so si poiskali sponzorje, ki so jim pomagali predvsem s svojimi izdelki (Krka, Ljubljanske mlekarne, Mlinotest — Ajdovščina, kombi pa so jim posodili v cerkniški Eti). Sami pa so zbrali denar, za prenočišča, ogleda in posebne stroške. Pot jim je pomagal načrtovati znani slovenski kolesar Valter Bon-

Še ena etapa je za njimi. Najprej je treba napisati pozdrave v domovino, nato si bodo ogledali mesto in nato bo že čas za počitek, kajti z novim dnevom bo na vrsti nov podvig.

Odprava Grossglockner 91 — 2583 m

1. dan (4.8.91)

IDRIJA — CERKNO — KLAJDE — ŠKOFJA LOKA — KRANJ — JEZERSKO — VOLKEMARKT — HAINBURG

2. dan (5.8.91)

HAINBURG — WOLFSBERG — TWIMBERG — BAD ST. LEONHARD — JUDENBURG — HO HENTAVERN (1265 m) — TRIEBEN — ST. LORENZEN

3. dan (6.8.91)

ST. LORENZEN — LIEZEN — BAD AUSSEE — BAD ISCHL — ABERSEE — SALZBURG

4. dan (7.8.91)

SALZBURG (skozi Nemčijo) — BAD REICHENHALL — LOFER — SAALFELDEN — ZELL AM SEE — BRUCK

5. dan (8.8.91)

BRUCK — FERLETEN — GROSSGLOCKNER (EDELWEISSPITZE) — HOCHTOR — HEILIGENBLUT — WINKLERN — OBERVELLACH — SPITAL

6. dan (9.8.91)

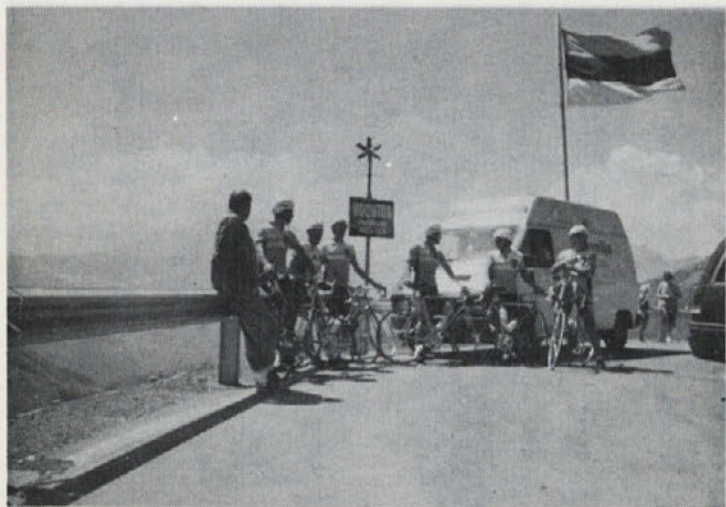
SPITAL — VILLACH (BELJAK) — ARNOLDSTEIN (PODKLOŠTER) — TRAVISIO (TRBIŽ) — PREDIL — BOVEC — IDRIJA

ča, ki so mu zahtevne kolesarske ture dobro znane. Povejmo še, da je najstarejši udeleženec star 58 let, sledi mu že Stojan s 43, ostali pa so mlajši — tam okoli 30 let. Stojan, ki si je nabral dobro kondicijo, ni bil le organizator poti, ampak je ves čas skupino tudi »vlekel«. Pravi, da mu je šlo lahko od nog, saj je brez krize in odmorov peljal tudi najzahtevnejši del - vzpon na Grossglockner. Vendar pa o sami poti kasneje. Zadovoljni z uspehom, ki so ga dosegli na letošnjem prvem kolesarskem potepanju že načrtujemo pot za prihodnje leto. V mislih imajo dve varianti - ali turo skozi Italijo in Švico ali pa skozi Španijo v severno Afriko.

Seveda je za take poti potrebno zanesljivo kolo in Stojan ima - tako kot ostali - dobro opremo. Kolo Pirangelli sodi v vrh, temu pa je primerna tudi cena. Za to specialko in pa za gorsko kolo, na katerem je na začetku sezone nabiral kilometre, je plačal 5 milijonov lir. Opremo s kolesi vred kupujejo v stari Gorici, kjer imajo pri Cukellia - to je znana trgovina s kolesarsko opremo - tudi občuten popust. Torej je hobi, ki si ga je (potem, ko se je že potrdil v smučanju kot organizator in tudi kot smučarski učitelj, ter kasneje pri Kaveljcih in koreninah ter Berg mandeljcih) izbral Stojan, naporen, zahteven in drag. Toda z dobro voljo, prizadevanjem se zmore vse. Čeprav živi v bloku in ima tri otroke, jima z ženo, ki je tudi znana idrijska športnica, vse to uspeva. Šport jim izpolnjuje življenje zato tega ne jemljejo ne kot napornega, ne kot dragega.

S kolesom na 2518 m visoko goro

Dnevno so naredili povprečno 160 kilometrov. Najdaljša je bila pot zadnji dan, najkrajša pa tik pred najtežjo - dan pred vzponom na goro. Na ta dan so doživeli tudi razočaranje - enemu od udeležencev poti so neznanci ukradli kolo. Razočaranje je bilo veliko, toda tovariši so že prispevali prihranke za nakup novega. Morda bo drugo leto več sreče in bo cilj dosežen tudi zanj s kolesom in ne le s kombijem, kot je bilo to letos. Sicer pa so si na poti ogledali številne prijetne in zanimive kraje z nešteti zanimivostmi. Navdušeni nad redom in čistočo, nad odnosom ljudi do okolja, nad ponosom ob kulturni in naravni dediščini, so veliko odnesli s poti tudi po tej plati. Avstrija je vsa valovita, zato je bilo treba s kolesi stalno v hrib in zopet v dolino. Osrednji cilj - Grossglock-

Kar 2518 metrov nad morjem so prikolesarili Idrijčani —podvig, ki ga le redki osvoje.

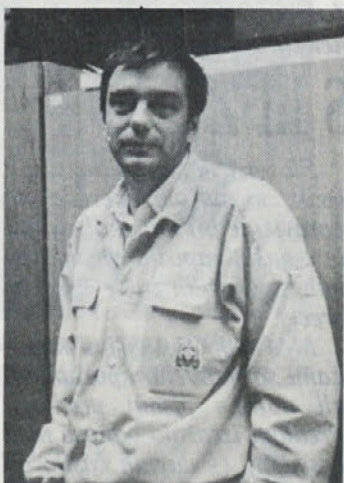
Odbojka se vrača

V športu se z velikimi koraki vrača odbojka. Zadnje leto je tudi v našem prostoru zaživela tako imenovana odbojka na plaži, kar pomeni mivnato igrišče. Polfinale slovenskega turnirja odbojke na mivki je potekal na Otočcu pri Novem mestu. Med sodniki tega tekmovanja pa je bil tudi naš sodelavec, **Jure Stergar**.

Zaposlen je v službi avtomatske obdelave in sicer dela kot samostojni programer. V Labodu je od 1989 leta, po rodu pa je Ljubljčan.

»Aktivno sem treniral odbojko in igral v slovenski ligi. Po poškodbi roke se temu lepemu športu nisem mogel povsem odreči in tako sem prijel med sodnike.« Biti sodnik pa ni tako enostavno, Jure je vložil v to delo devet svojih let. Iz leta v leto, iz sezone v sezono se je izpopolnjeval. Veliko svojega prostega časa je dal za udeležbo na raznih seminarjih, veliko za sojenje na tekmah. Vendar vsak trud se mora poplačati. Jure velja letos za 4. najboljšega sodnika v Jugoslaviji, v Sloveniji pa je seveda v samem vrhu. Kot zahvalo za njegove dosežke, za delo pri odbojki in za spodbudo za naprej mu je Odbojkarska zveza Slovenije omogočila, da se kot njihov predstavnik udeleži evropskega prvenstva v Nemčiji.

»Moje ambicije so postati mednarodni sodnik. Prvi del pogoja

Jure Stergar — s srcem pri odbojki.

imam izpolnjenega, saj naj bi bili kandidati za te vsaj dve leti v prvi polovici sodnikov v državni ligi. Ob tem pa mora biti kandidat tri leta prijavljen kot pripravnik. Glede na to, da ima Slovenija tri sodnike in da imam sam največ točk, mislim, da tudi ta moj cilj ni nedosegljiv.«

Vesel je priznanja, veseli se odhoda v Nemčijo in hkrati meni, da si je to tudi zaslužil. Devet let dela je prineslo priznanje.

**Samostojna
SLOVENIJA 1991**

ner pa je bil sploh doživetje zase, kjer je 42 kilometrov le vzpenjanja. Stojan pripoveduje, da je bila najvišja višinska razlika 190 metrov med dvema ovinkoma, pri tem pa so imeli to višino stalno na očeh, kar je še dodatna psihična obremenitev. Prav tako zahteven pa je spust, ki ne dopušča niti najmanjše napakice, saj je kar 16 %. Stojan je v 90 minutah pripeljal do prvega gorskega cilja, 4 kilometre dlje pa je še drugi gorski cilj. Pravi, da je pri tem zares užival, saj je vožnjo opravil z lahkoto. Tako s kolesi na višino 2518 metrov mora biti zares veličasten občutek.

Na poti pa je Stojan dosegel še en svoj rekord - najhitreje je peljal na enem od številnih spustov in sicer je dosegel 90 kilometrov na uro. Težko si je predstavljati to vrtoglavoost na kolesu; torej mora biti oprema in psihična ter fizična pripravljenost kolesarja zares vrhunska!

Fantje so hvaležni

Milan Zupančič iz skladišča gotovih izdelkov SB se v imenu vseh fantov, ki so bili v času vojne v teritorialni obrambi in jim je zato na pobudo glavnega direktorja odobren dopust, toplo zahvaljuje za pozornost. »Bili smo prijetno presenečeni, saj so mnogi fantje v drugih tovarnah imeli zaradi tega celo težave...«

Ob tem pa dodajmo še mi, da gre seveda v prvi vrsti zahvala njim, ne smemo pa pozabiti tudi na naše varnostnike, ki so v tistih hudih dneh noč in dan varovali naše objekte in gotovo tudi preživljali marsikater težak trenutek.

Kako živeti jesen življenja

Zdravje organizma negujemo predvsem tako, da skušamo izpopolniti normalno življenjsko aktivnost in da se obenem borimo proti škodljivim vplivom, ki življenje ogrožajo.

Ne smemo pozabiti, da čim popolnejša življenjska aktivnost bistveno pomaga premagovati škodljive vplive, kar krepi odpornost vsega telesa.

Razumljivo je, da tudi pri tem ne smemo pretiravati, ne v eno ne v drugo smer, saj bi to v celoti le škodovalo, namesto koristilo. Premočna aktivnost in napeto umsko delo sta pri mnogih ljudeh dva tekmeča, ki jih moramo v rekreiranju upoštevati. Ni dobro, če ena od funkcij živega rekreiranja upoštevati. Ni dobro, če ena od funkcij živega organizma tako prevlada, da potem trpijo druge, s tem pa tudi ves organizem.

Rekreacija mora potekati vzporedno s krepitvijo duševne aktivnosti. Volja in vztrajnost pa sta predpogoj. Če te dve lastnosti nimaš, se prepuščaš naravi, da izmaliči kadar hoče.

Važno je tudi, da spremenimo prehrabne navade. Izogibajmo se predvsem konzerviranih izdelkov. Naj bo redno na jedilniku čim več sadja in zelenjave.

Znan je ljudski rek: »Kar sadje vsebuje, to telo potrebuje.« To je le nekaj napotkov, da bo jesen življenja čim lepša in zdrava.

Maks Bračič

Ujma nad domovi Labodovih delavk

Ujma s točo, ki je koncem junija divjala v mirenski dolini, je prizadela mnogo delavk tovarne Temenica.

»V poznih popoldanskih urah se je nenadoma začelo temniti, zapihal je močan veter, nebo se je znižalo kot bi se pogreznilo nad Mirno,« pripoveduje Marija Tratar, ki stanuje v bloku na Sokolski, v enem izmed pasov, koder si je napad narave začrtal eno izmed smeri.

»Toča je bila za pest debela, s hčerko sva tiščali okno na steni, ki je bila najbolj izpostavljena in gledali, kako ledene kepe razbija jo stekla na našem Jugu, ki je bil na dvorišču, niti pomisliti ni bilo, da bi kaj reševal, saj je bilo v nevarnosti življenje. Neurje je popustilo le toliko, da je vzelo nov zalet. Na strehah okoliških hiš so se pojavljale temne pike, luknje od ledenih strdkov. Ko je začelo teči po stopnišču in s stropa v zgor-

njem stanovanju, smo videli, da tudi naše strehe praktično ni več. Po hodnikih in stanovanjih smo podstavljali posodo pod neulovljive potočke in brisali, brisali. Tudi šola se je spremenila v bazen in delo smo nadaljevali tam do zgodnjih jutranjih ur. Nihče ni šel veder vode, ki jih je odnesel.«

Kar nekaj naših delavk je prizadela ta nevihta, kakršne ne pomnijo niti najstarejši prebivalci. Nekateri še danes spijo v kletih, ker so bivalni prostori prevlažni. Veliko iznajdljivosti in trme bo potrebno, da bo škoda odpravljena. Vsakdo, ki je doživel to nevihto ima svojo bolečo zgodbo.

Tale zapis je nastal zato, da bi spoznali vsaj njen majhen delček.

Barica Smole

Pripis: Kot vemo je s prav tako grozljivo in uničujočo močjo ujma divjala tudi na Ormoškem področju od kjer je tudi nekaj delavk Delte.

Zahvala za pomoč

Tovarna Temenica se zahvaljuje podjetju Labod za dodeljeno finančno pomoč, ki bo najbolj prizadetim pomagala blažiti posledice tega neurja.

Direktorica - Francka Primožič

Prodajne kataloge smo tokrat prvič vpeljali z namenom direktnega pospeševanja prodaje. Kataloge z oznakami modelov, surovinskim sestavom in informacijo o barvah ter velikostnih številkah, bodo kupci lahko dobivali v trgovinah in — tako pričakujemo — z več informacijami o naši ponudbi — tudi celoviteje kupovali in dopolnjevali svojo garderobo z našimi izdelki.

Stroj za vezenje v Ločni se je vrtil cele dni, zato sta morali Jožica Ogrinc (desno) in Marija Verstovšek svoje delo nenehno podaljševati.

S in Z

Slovenščina velja za težak jezik, to pa nas seveda ne opravičuje pri napakah, ki jih je v naših zapisih, spisih, pismih, sporočilih in še kje kar precej.

Med najpogostejšimi napakami so napačno uporabljeni ali narobe pisani predlogi. Predlogi izražajo odnose med besedami (v davnih časih, ob praznikih, pri belem dnevu, z nasmehom, k srcu si vzeti...). Najpogostejše narobe pišemo predloga k in h ter s in z. Pa vendarle gre pri uporabi teh dveh predlogov samo zato, da znamo prisluhniti sebi. Jezik si zlomimo, kot temu pravimo, če skupaj skušamo izgovoriti »s avtom« ali »z smehom«. Podobno je s »k« in »h«. Vendar je pri tem uporaba vendarle nekoliko enostavnejša, saj velja, da »h« uporabljamo le pred besedami, ki se začno na k ali g (h gozdu, h konju). Pri »s« ali »z« pa velja drugo pravilo, ki večini ne pomaga pri uporabi kaj dosti. »S« uporabljamo pred nezvenečimi glasovi, »z« pa pred zvenečimi. Pravilo, ki večini ne more pomagati, saj le malokdo še ve, da so samostalniki in nekaj zvočnikov

zveneči glasovi, ostali soglasniki pa so nezveneči. Torej, za majhno osvežitev znanja in zato, da bomo le prav pisali (pa tudi izgovarjali), si skušajmo zapomniti, da uporabljamo pred besedami, ki se začno na a, e, i, o, u ter l, r, m, n, v, j predlog »z«, pred ostalimi pa »s«. Najenostavnejše pa bomo naredili, če bomo skušali obe besedi povezati v eno. Tako bomo začutili, da nikakor ne gre »z poudarkom«, čeprav zadnje čase tudi iz govorniških odrov zvenijo, z namenom posebnega poudarka, ponavadi »zji«.

Za občutljivo uho in za človeka, ki ima posluh in spoštovanje do jezika, je to zelo moteče in gotovo prinaša le negativne točke avtorju. Jezik je logičen. V njem ni nasilnosti, ni umetnih povezav. Je pa sistem, v katerem vlada določen red. Jezikovni mehanizem deluje skladno z miselnimi procesi, s čustvenimi impulzi, zato je tudi prožen in prilagodljiv. Jezik se razvija ali propada. Razvijal se bo tudi s spoštljivim in odgovornim odnosom vseh, ki ga uporabljajo. Zato ni vseeno kako ga govorimo in kako ga pišemo.

Ne strinjamo se!

Pred halo Tivoli se je zbrala množica aktivnih delavcev pa tudi upokoјencev iz cele Slovenije, da bi skupščino in našo vlado sploh opozorila, da se ne strinja s predlagano lastninsko zakonodajo. Od tu se je kolona odpravila do Kongresnega trga in nazadnje še okoli skupščine.

Labodovci smo se hitro našli, čeprav smo prihajali iz tolikih koncev. Na posnetku so Novomeščani in Trebanjci.

Po končanem zborovanju, na katerem je bila zelo jasna tudi zahteva po obljubljenem zakonu o soupravljanju, pa smo tekstilci še malo pokramljali. Pridružil se nam je tudi predsednik ROS Alojz Omejc, ki se je za posnetek veselo stisnil med našo predsednico, Mojco Novak (levo) in članico IO naše dejavnosti pri ZSS, Darinko Antončič (desno). Franci Juršič, sicer tudi predsednik statutarne komisije pri tem organu, pa je imel veliko dela z našo, labodovo zastavo, ki je ves čas zborovanja opozarjala na naše ime.

Življenje je v naših rokah

Z jesenjo so naše ceste ponovno polne otrok. Med njimi je veliko prvošolčkov, ki so v prometu še posebno negotovi. Vemo, da otroci ne znajo in ne zmorejo pravilne ocene prometnih situacij, da imajo v svojih glavah mnoge misli, ki jih nesejo daleč stran od cestnih nevarnosti, da so njihove reakcije včasih povsem nepričakovane, pa še in še bi lahko naštevati. Zaradi vsega tega moramo biti odrasli udeleženci v prometu toliko bolj previdni in do otrok še posebno pozorni. Ne le kot šoferji, tudi kot pešci se moramo obnašati zgledno. Otroci vidijo, ko hitimo skozi rumeno luč, prečkamo cesto kjerkoli je pač bliže našemu cilju, ne glede na zebro... Zgledni in odgovorni pa moramo biti tudi kot starši.

Pripraviti je treba otroka na nevarnosti, ki jih nosi s seboj pot do šole. Osveščen otrok bo vendarle imel v mislih tudi te nevarnosti. Narobe je, če na skupni poti povzemamo samo nase odgovornost za varno pot, kajti otrok se mora te začeti zavedati zgodaj. Narobe je tudi, če ne upoštevamo časa, če se nam (ali zaradi naše zapoznelosti otroku) vedno mudi.

Življenje je v naših rokah.

Strahotne številke o mrtvih in ranjenih otrocih na cestah, podatek, da je vsaka sedma nesreča otrok med 6 in 14 letom zgodi na poti v šolo, nas morajo vedno znova opozarjati, da je življenje dobesedno v naših rokah!

Samostojna SLOVENIJA 1991

Šopek modrosti

Bog razmišlja v genijih, sanja v pesnikih in spi v drugih ljudeh...

(Peter Altenberg)

Gospod, daj mi notranji mir, da sprejemem to, česar ni mogoče spremeniti, pogum, da spremenim to, kar je mogoče spremeniti in modrost, da spoznam razliko.

(Avrelij Avguštin)

Če pri človeku odpišeš vsaj tri njegove napake, je vsak človek v redu.

(Kitajski pregovor)

Seme in pleve

Same gosi

Da smo zelo hitro sprejeli nazaj gospe in gospode smo že pisali. Zdi se nam lepše, vljudnejše, izraža več spoštovanja in to se človeku vedno dobro zdi. Toda to nikakor nista novi besedi, zato bi se morali spomniti, da se gospa krajša z ga, godpod pa z g. Nikakor pa nista oba na istem imenovalcu, kot se rado zgodi, saj pogosto krožijo pisma, naslovljena z gos. Če že gremo po živalskih vzorih, smo pri nas labodi, ne pa gosi...

Največ pomeni dobra šivilja

Na strokovnem kolegiju v Zali, kjer sta sodelovala tudi direktor tehničnega sektorja, vodja priprave VO ter tehnologinja te službe, je bila debata o tekoči problematiki precej živa. Zaključek vodje proizvodnje Zale, Jake Mlinarja pa je bila ugotovitev, da kljub vsemu v proizvodnji največ pomeni dobra šivilja in dobri pripomočki.

Vse je odvisno od človeka, tega se ponavadi premalo zavedamo.

Sindikato v Zali

Idrijska Zala je trenutno še brez predsednice oz. poverjenice sindikata. Majda Rupnik, ki se je spominjamo s sej konferenc kot zelo jasno in zgovorno predstavnicico delavk, se je namreč preselila iz Idrije na slovensko primorje. Njeno namestnico bomo takoj po izvolitvi predstavili tudi v našem časopisu.

Pozornost iz Libne

Svet tovarne Libna Krško je na predlog direktorja tovarne, Eda Komočarja, na svoji seji dne 5.9.1991 sprejel sklep, da se ob prazniku 25.letnici obstoja tovarne v Krškem in bližajočem prazniku 1. novembra vseh tistih, ki so združevali delo pri nas in jih sedaj ni več med nami (delavci, upokojenici) in jim v spomin in zahvalo prizgemo svečko na njihov grob.

Dragi upokoji

Veliko se vas zanima, kaj smo se dogovorili spomladi, je bil ta preložen v letni čas. Vendar smo ponovno pričali zelo težki varnostni pa tudi finančni situaciji. Kljub temu, da ste privarčevali del članarine za ta namen, bi se bilo letos modreje odpovedati izletu in morda drugič, v boljših in mirnejših časih, ki se morajo vrniti, organizirati bogatejši izlet.

Kot kažejo naše izkušnje, so bili upokojski izleti leta nazaj organizirani v Novem mestu, v Delti in v Libni. Na nedavnem sestanku poslovnih sekretarjev pa je bila ponovno izpostavljena pobuda, da bi v Labodu zagotovili enoten pristop tudi k takim akcijam.

Kot rečeno, se naj bi letos odpovedali izletu, prihodnjo pomlad pa upamo, da bomo zopet lahko obudili že naša tradicionalna vdranja.

Lepo pozdravljeni!

Socialna delavka

VITAMINSKA KARTA

A

Funkcija: povečuje odpornost organizma do nalezljivih bolezni, pospešuje rast. **Je:** v vsem rdečem, zelenem in rumenem sadju in zelenjavi: paradižniku, zeleni solati, korenju, špinatu, peteršilju, brokvalih, dinji, zeleni kislci, rumenjaku, jetrih in mlečnih izdelkih. **Učinkuje:** pri aknah, slabi prebavo, rdečoti, nastajanju v razvoju organizma, opešjenju las in nohtov, izboljšuje vid, tak, zasvetljuje hujanje, pospešuje celjenje ran, povečuje odpornost organizma do bolezni, ki povzročajo spremembe na koži.

C

Funkcija: spodbuja rast, povečuje naravno odpornost, spodbuja živce in mišice, tvori in vzdržuje tkiva, sodeluje v številnih procesih metabolizma. **Je:** v vsem močno zelenem in rumenem sadju in zelenjavi ter v mleku, posebno pa v jetrih, drobovini in svedem mesu. **Učinkuje:** pri nalezljivih boleznih, zasruti, prehladih, lažpanosti, ovrhah v tonusu, rekonvalescenci, kroničnem obolenju ledvic, vnetju sosednega mesa, zasvoju v rasti, artritisu, razpadu krvotoknega sistema, težavah pri nastajanju in obnavljanju koži in sosednem skorbutu.

D

Funkcija: regulira metabolizem fosforja in kalcija. **Je:** v aardinah, ribjem olju, rumenjaku, jetrih, svedem, polnem maslu, mleku (pomembna je kvasja pasta), mastnih ribah. **Učinkuje:** pri rahitisu, pomanjkanju kalcija, dojenju, slabem absorpciji hranljivih snovi, obolenju koži, silemu kosti, pomanjkanju magnezija, mišičnih krčih, pomanjkanju fosforja in kalcija.

E

Funkcija: upočasni staranje, sodeluje v metabolizmu celic, nujen je za uspešno delo genitalnih organov, regulira krvni obtok, izboljšuje prekrvavitve, je vitamin plodnosti.

Je: v rastlinah: olju, rastlinah: zrnju, klicah žita, svedu zelenjavi, orehih, jelnikih, mandljev ter v svedem mleku, govejih mlakah, maslenem mesu, svinjaki masti, črni moki, rumenjaku, govejih jetrih.

Učinkuje: pri sklerotiziranih tkivih, atrofirah in slabem delovanju mišic, tegobah oči, pri naglem povečevanju kratkovidnosti, zaviranju staranja, pri ponavljanju spontanah abortov, menstrualnih tegobah, mokli in šenki nepločnosti, motnjah v menopavzi.

F

Funkcija: sodeluje pri nastajanju in delu open možganskih celic, strjuje kri in hrani kožo. **Je:** v vsem rastlinah: olju in živalski masti. **Učinkuje:** pri kožnih boleznih, zaščiti pred arteriosklerozo, ozeblimi, pelagrom.

H

Funkcija: povečuje odpornost proti soncu, pospešuje rast. **Je:** v ribjih jetrih, žitih in pivskem kvasu. **Učinkuje:** pri ekcemi in izgubljanju barve las.

K

Funkcija: preprečuje krvavitve, strjuje kri. **Je:** v suhomesnatih izdelkih, ribji moki, svinjaki jetri, svedem, maslu, užitnem zrnju, zelenjavi. **Učinkuje:** pri pospeševanju dela jeter, cirozi, zlatenici, pri zdravljenju krvavitve, priporočajo ga pred porodom in pri kirurški intervenciji na jetrih.

Zahvala

Ob upokojitvi so me moje sodelavke iz tovarne Ločna, s katerimi sem delala 24 let kot čistilka, zelo lepo presenetile. Zelo sem hvaležna vsem njim in vodstvu tovarne, ki se me je tudi spomnilo ob odhodu. Hvala lepa še enkrat. Tudi jaz vam želim vse najlepše, predvsem pa, da bi zdravi dočakali upokojitev, da bi bil mir in dovolj dela za vse.

Micka Zupančič

labod

je glasilo delavcev tovarne oblačil iz Novega mesta. Izhaja mesečno v nakladi 2500 izvodov. Glavna in odgovorna urednica Lidija Jež, tehnični urednik Tomo Cesar. Grafična priprava Grafika Novo mesto. Tisk: Tiskarna Novo mesto. Glasilo je oproščeno plačila temeljnega prometnega davka.